

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

М. Zakharenko,
postgraduate, Bila Tserkva National Agrarian University

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC PRINCIPLES OF FORMING A MANAGEMENT SYSTEM FOR ENTERPRISE POTENTIAL

Статтю присвячено розгляду організаційно-економічних засад формування системи управління потенціалом підприємства. Встановлено, що система управління виробничим потенціалом є комплексом засобів, дія яких спрямована на його ефективне використання, збалансований розвиток сільськогосподарського підприємства.

Виробничий потенціал є максимальним обсягом продукції, який спроможне виробити підприємство за існуючого ресурсного забезпечення, відображає його об'єктивні можливості. У нинішніх умовах формування й ефективне використання виробничого потенціалу підприємств повинно ґрунтуватися на визначенні потреби у виробничих ресурсах на основі нормативів, запровадженні механізму стимулювання відтворення виробничого потенціалу, а також побудові раціональних виробничих зв'язків та економічних відносин.

Водночас дефіцит ресурсів кардинально змінює парадигму ефективного господарювання і зумовлює необхідність розвитку таких понять, як ефективність використання виробничого потенціалу та уточнення методики її оцінки. З цього погляду не правомірно розглядати ефективність лише як співвідношення результату та витрат, а насамперед, як рівень використання виробничого потенціалу економічного об'єкта. Питання управління формуванням і використанням виробничого потенціалу підприємств є багатограним і не зводиться лише до формування машинно-тракторного парку.

Доведено, що цілісність системи управління виробничим потенціалом означає відсутність потреби у введенні або усуненні її окремих структурних елементів для підвищення ефективності та стійкості функціонування. Управління виробничим потенціалом як відкрита соціально-економічна система є сукупністю взаємопов'язаних аспектів діяльності підприємства.

Зазначимо, що зі зміною технологічних укладів, способів реалізації відносин власності, розподілу доходів, а також механізмів відтворення сформовані фактори виробництва змінюються й доповнюються новими. Так, поряд із базовими факторами виробництва (земля, праця, капітал), економічна наука виділила підприємництво як самостійний фактор економічного розвитку, розкрила його сутність і значення в сучасному виробництві, в тому числі і в сільськогосподарському, а також інформацію.

Ефективне управління ефективністю використання виробничого потенціалу може здійснюватися як у процесі його формування, так і при його використанні.

The article is devoted to the consideration of organizational and economic principles of the formation of a management system for enterprise potential. It was established that the system of production potential management is a complex of means, the action of which is aimed at its efficient use, balanced development of the agricultural enterprise.

Production potential represents the maximum volume of products that can produce an enterprise for the existing resource supply, reflecting its objective capabilities. Under the current conditions,

the formation and effective use of the production potential of enterprises should be based on the definition of the needs for production resources on the basis of norms, the introduction of a mechanism for stimulating the reproduction of production potential, as well as the construction of rational industrial relations and economic relations.

At the same time, the resource deficit dramatically changes the paradigm of effective management and necessitates the development of concepts such as the effectiveness of the use of production potential and clarification of the methodology for its evaluation. From this point of view it is not lawful to consider efficiency only as a ratio of result and cost, and above all – as the level of use of production potential of an economic object. The question of managing the formation and use of production potential of enterprises is multifaceted and not limited to the formation of a machine-tractor park.

It is proved that the integrity of the production potential management system means that there is no need to introduce or eliminate its individual structural elements for increasing the efficiency and sustainability of the operation. Management of productive potential as an open socio-economic system is a set of interrelated aspects of the enterprise.

It should be noted that with the change of technological methods, methods of realization of property relations, distribution of incomes, as well as mechanisms of reproduction, the formed factors of production are changing and supplemented by new ones. So, along with the basic factors of production (land, labor, capital), economic science has identified entrepreneurship as an independent factor of economic development, revealed its essence and significance in modern production,

*Ключові слова: підприємство, управління, потенціал, виробництво, система.
Key words: enterprise, management, potential, production, system.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Виробничий потенціал є максимальним обсягом продукції, який спроможне виробити підприємство за існуючого ресурсного забезпечення, відображає його об'єктивні можливості. У нинішніх умовах формування й ефективне використання виробничого потенціалу підприємств повинно ґрунтуватися на визначенні потреби у виробничих ресурсах на основі нормативів, запровадженні механізму стимулювання відтворення виробничого потенціалу, а також побудові раціональних виробничих зв'язків та економічних відносин.

Водночас, дефіцит ресурсів кардинально змінює парадигму ефективного господарювання і зумовлює необхідність розвитку таких понять, як ефективність використання виробничого потенціалу та уточнення методики її оцінки. З цього погляду не правомірно розглядати ефективність лише як співвідношення результату та витрат, а насамперед, як рівень використання виробничого потенціалу економічного об'єкта. Питання управління формуванням і використанням виробничого потенціалу підприємств є багатограним і не зводиться лише до формування машинно-тракторного парку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні, методологічні та прикладні положення щодо управління потенціалом суб'єктів господарювання та становлення економічної системи розроблені такими науковцями, як С. Брю, Е. Вайнінг, Д. Веймер, Д. Кейнс, Ф. Кене, Ф. Котлер, В. Леонтьєв, К. Мак-конел, К. Маркс, А. Маршалл, А. Пігу, Т. Пітерс, Д. Рікардо, А. Ростоу, П. Самуельсон, А. Сміт, Р. Уотермен,

П. Хейне та ін. Необхідно зазначити, що крім технічних ресурсів у процесі виробництва важливого значення набуває забезпечення цієї техніки кваліфікованими кадрами, реалізація технічного потенціалу на основі використання сучасних технологій і т.д. У контексті цього очевидно є необхідність розробки системи управління виробничим потенціалом підприємств на основі кардинальних змін економічних і соціальних умов на селі, широкого використання інноваційних розробок.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень щодо формування системи управління потенціалом підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Як у будь-якій системі управління, в системі управління виробничим потенціалом можна виділити підсистеми, цілеспрямоване функціонування яких забезпечує працездатність її в цілому. Система складається з чотирьох підсистем: цільової; забезпечуючої; керованої та керуючої (рис. 1).

Цільова підсистема системи виробничого потенціалу підприємства складається із двох компонентів: оптимального використання сформованого виробничого потенціалу, оновлення та нарощення. Після формування цільових установок слід визначити компоненти забезпечуючої підсистеми, до яких відносять потенціали: управлінський, інфраструктурний і фінансовий [1].

Керована підсистема визначає конкретні напрями діяльності підприємства щодо створення інновацій, їх придбання і впровадження: аналіз виробничих та інно-

Рис. 1. Система управління виробничим потенціалом підприємств

Джерело: складено автором.

ваційних можливостей підприємства, виробництво і придбання нематеріальних активів (нововведень), запровадження новітньої техніки і технологій.

Керуюча підсистема є основоположною й координуючою підсистемою, до компонентів якої належать: управління персоналом, розробка і прийняття управлінських рішень з питань виробничого потенціалу, координація виконання заходів щодо його використання й розвитку. Ці компоненти визначають якість усіх інших підсистем системи управління потенціалом підприємства.

Керуюча підсистема є визначальною, адже її сфера функціонування поширюється на всі основні підсисте-

ми, відображає багатогранність виробничого потенціалу і спрямована на пошук, підвищення й реалізацію резервів потенціалу, вміння адаптуватися до змінюваних умов.

Розглядаючи управління виробничим потенціалом підприємства як систему, можна виявити певну закономірність її функціонування (рис. 2).

Аналіз системи слід починати з її "виходу" — дослідження й оцінювання стану виробничого потенціалу.

До "входу" системи відносять виробничі можливості підприємства, які визначаються його сформованими ресурсами: технологічними, матеріально-технічними, кадровими, фондовими, земельними, фінансовими, орга-

Рис. 2. Схема функціонування системи управління виробничим потенціалом підприємства

Джерело: складено автором.

нізаційними, управлінськими, інформаційними, інноваційними. Якщо всі складові "входу" відповідають вимогам оптимальності та ефективності, то й система буде забезпечувати оптимальність і ефективність "виходу". До компонентів "зворотного зв'язку" системи управління виробничим потенціалом належать: вимоги, рекламації, нова інформація клієнтів, постачальників, співробітників; нові умови здійснення фінансово-господарської діяльності внаслідок змін нормативно-правового її регулювання й інноваційних досягнень, впливу інших факторів [2].

До компонентів "зовнішнього середовища" належать: природні, економічні, політико-правові, соціально-культурні, демографічні, міжнародні, конкурентні, науково-технічні фактори.

Зовнішні впливи на стан виробничого потенціалу підприємства можна охарактеризувати наступним чином. Так, до факторів і сил віддаленого впливу зовнішнього середовища можна віднести: природні; економічні; демографічні; міжнародні, соціально-культурні, політико-правові, технологічні впливи [3].

Виробничими факторами та силами впливу будуть: виробнича структура; суперництво між конкурентами; вхідні та вихідні бар'єри; загроза появи товарів-замінників; вплив постачальників; вплив споживачів.

Впливи, пов'язані з операційним оточенням: конкуруюча позиція; образ споживача; імідж товарів і підприємства на ринку; ринок праці; інтереси посередників, взаємовідносини постачальників і кредиторів та ін.

У будь-якій системі слід виділити її властивості, які необхідно враховувати при аналізі процесу управління виробничим потенціалом підприємства. Зазначимо, що властивості — це якість елементів, які дають змогу кількісно описувати систему та подати її у відповідних величинах. Встановлено такі властивості системи управління потенціалом: цілісність, неадитивність, синергічність, емерджентність, мультипликативність, сумісність, взаємозалежність, структурність, надійність, цілеспрямованість, стійкість, функціональна гнучкість. Розглянемо докладніше перераховані властивості системи управління виробничим потенціалом підприємства.

Цілісність системи управління виробничим потенціалом означає відсутність потреби у введенні або усуненні її окремих структурних елементів для підвищення ефективності та стійкості функціонування. Управління виробничим потенціалом як відкрита соціально-економічна система є сукупністю взаємопов'язаних аспектів діяльності підприємства.

Неадитивність полягає в тому, що система управління виробничим потенціалом не дорівнює сумі підсистем, що формують її. Очевидно, що виробничий потенціал не може бути зведений до простої математичної суми його складових потенціалів. Тому неадитивність у системі характеризує виникнення нової якості як результату інтеграції, об'єднання багатьох елементів, їхнього взаємовпливу. Важливо зазначити, що в добре організованій системі ціле завжди більше суми його частин, а в дезорганізованій, роз'єднаній ціле, навпаки, найчастіше менше цієї суми. Отже, щоб система управління виробничого потенціалу виявила ефект неадитивності, необхідна наявність таких властивостей, як організованість і цілісність [4].

Синергічність (синергія) — односпрямованість дій у системі, яка посилює (примножує) кінцевий результат. Ефект синергії компонентів можливий за умови налагодження взаємодії системи із зовнішнім середовищем і компонентів усередині системи. В управлінні виробничим потенціалом синергічність означає односпрямоване функціонування всіх потенціалів: цілі та завдання компонентів, що утворюють систему, не повинні суперечити цілям і завданням виробничого потенціалу підприємства.

Емерджентність означає, що цільові функції окремих підсистем не збігаються із цільовою функцією самої системи. Наприклад, потенціал персоналу підприємства характеризується здатністю до поліпшення професійних, творчих та інших показників трудового потенціалу; потенціал організаційної структури полягає у виборі прийнятної для реалізації виробничого потенціалу структури управління підприємством; потенціал фінансових ресурсів визначає достатність коштів для реалізації інновацій, а головною метою нарощування виробничого потенціалу та його належного використання є забезпечення ефективного і сталого функціонування підприємства, високого рівня конкурентоспроможності.

Така властивість системи управління, як мультипликативність, виявляється в тому, що ефекти, як позитивні, так і негативні, в системі найчастіше мають властивість примноження, а не додавання, як це часто прийнято вважати [5]. Наприклад, імовірність використання підприємством всього виробничого потенціалу дорівнює добутку ймовірностей використання його складових потенціалів.

Розглядаючи властивість сумісності компонентів системи, зосередимо увагу на наступному.

Кожна з підсистем повинна бути сумісною не тільки з системою, а й з усіма її складовими підсистемами й елементами. Проблеми сумісності в системі виробничого потенціалу доцільно вирішувати в таких напрямках: створення ефективних централізованих механізмів, пошук ефективних механізмів адаптації в системі, які дозволяють не тільки подолати сили негативного впливу, але і перетворити їх на сили позитивного впливу шляхом формування нових елементів господарського механізму й умов його функціонування.

Важливою властивістю системи управління потенціалом є її взаємозалежність і взаємодія із зовнішнім середовищем.

Структурність системи — це сукупність компонентів, що утворюють систему, та їх зв'язків, які визначають внутрішній стан і організацію об'єкта як цілісної системи. Структура повинна бути мобільною, тобто легко пристосовуватися до мінливих вимог і цілей. Структурна схема виробничого потенціалу, на наш погляд, в основному відповідає вимозі структурності.

Надійність системи управління як властивість системи характеризується: безперерйним функціонуванням системи при виході з ладу одного з її компонентів; збереженням планових параметрів системи впродовж розрахункового строку; стійкістю фінансового стану підприємства; перспективністю економічної, інноваційної, соціальної та іншої політики підприємства.

Слід підкреслити, що всі вищезазначені властивості системи управління завжди проявляються комплексно й одночасно. Залежно від цілей аналізу стану виробничого потенціалу на передньому плані можуть опинитися ті чи інші властивості системи. Безсумнівно, що лише комплексний розгляд системи управління виробничого потенціалу з позиції всіх складових її компонентів, властивостей і зв'язків дозволить адекватно дослідити й оцінити фактичний стан виробничого потенціалу і визначити перспективи його розвитку.

Завдання управління виробничим потенціалом розрізняють залежно від конкретної внутрішньої і зовнішньої ситуації, розміру підприємства і його спеціалізації. Основними є: розробка та обґрунтування стратегічних цілей і напрямів діяльності підприємства на довгострокову перспективу; поточне й оперативне управління виробничим потенціалом; набір кадрів, їх розстановка та розподіл обов'язків; організація контролю за реалізацією потенційних можливостей підприємства; регулювання діяльності підприємства: усунення збоїв у роботі, диспропорцій; підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок забезпечення конкурентоспроможності та збільшення обсягів випуску і збуту продукції, зниження витрат виробництва, використання інноваційних розробок [6].

Система управління ґрунтується на розроблених певних методах і принципах. На рівні підприємства розрізняють такі принципи управління:

- цільової сумісності — передбачає створення цілеспрямованої системи управління, в якій усі її ланки утворюють єдиний механізм, спрямований на вирішення загального завдання;

- безперервності та надійності — означає створення таких організаційно-господарських і технічних умов, за яких досягається стійкість і безперервність виробничого процесу;

- планомірності, пропорційності — передбачає, що система управління має бути спрямована на вирішення як поточних, так і довгострокових завдань розвитку підприємства;

- розподілу функцій управління — ґрунтується на поділі праці;

- науковості та обґрунтованості методів управління — виходить із того, що методи, форми і засоби управління повинні бути науково обґрунтованими і перевіреними практикою. Для цього слід забезпечити безперервний збір, обробку й аналіз інформації — науково-технічної, економічної, правової і т.д;

- ефективності управління — зумовлений наявністю альтернативних можливостей вирішення однієї і тієї ж задачі;

- сумісності особистих, колективних і державних інтересів — дія його визначається суспільним характером виробництва.

Еволюція факторів виробництва, поява нових видів протягом усього періоду розвитку сільськогосподарського виробництва засвідчує, що склад і роль факторів виробництва найтіснішим чином пов'язані як зі зміною й удосконаленням виробництва, так і з досягненнями економічної науки, що з'ясує і пояснює причини по-

яви, роль і значення того чи іншого фактора виробництва у підвищенні можливостей сталого економічного зростання.

Зазначимо, що зі зміною технологічних укладів, способів реалізації відносин власності, розподілу доходів, а також механізмів відтворення сформовані фактори виробництва змінюються й доповнюються новими. Так, поряд із базовими факторами виробництва (земля, праця, капітал), економічна наука виділила підприємство як самостійний фактор економічного розвитку, розкрила його сутність і значення в сучасному виробництві, в тому числі і в сільськогосподарському, а також інформацію. З розвитком базових факторів виробництва та підприємницької активності суб'єктів господарювання виявляють свою дію нові істотні фактори, до яких послідовно додаються технологія, інформація, знання, а потім управління й організаційна культура, інновації, інвестиції, людський капітал тощо, що значною мірою впливають на ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства. У нових умовах найбільшої ваги набувають результати інтелектуальної діяльності у вигляді відкриттів, винаходів, нових технологій, сортів, рослин, порід тварин, техніки і т.д.

Основне значення виробничого потенціалу підприємства полягає у створенні нових вартостей, а його елементи повинні цілеспрямовано адаптуватися до вимог виготовленої продукції. Це своє призначення він зможе виконати, якщо прийнята ним речово-натуральна форма і кількісне співвідношення складових роблять його здатним функціонувати як вартість, що створює вартість і додаткову вартість. Тобто коли склад і характеристики елементів виробничого потенціалу відповідають і визначаються параметрами виготовленої продукції.

У такому разі всі елементи виробничого потенціалу слугують одній загальній меті, що стоїть перед підприємством [7]. Але саме те, що й місце, і функції кожного елемента визначаються вимогами, висунутими до сукупності елементів у цілому, і характеризують його впорядкованість. З іншого боку, виконання сукупністю елементів загального для виробничого потенціалу завдання означає, що вони взаємопов'язані та взаємодіють між собою. Отже, виробничий потенціал відповідає вимогам, що висуваються до систем.

Основне значення виробничого потенціалу підприємства полягає у створенні нових вартостей, а його елементи мають бути адаптовані до вимог виробництва продукції [8]. Своє призначення він зможе виконати, якщо прийнята ним речово-натуральна форма і кількісне співвідношення його складових сприятимуть його здатності функціонувати як вартість, що створює вартість і додаткову вартість. Тобто якщо склад і характеристики елементів виробничого потенціалу відповідають і визначаються параметрами виробленої продукції.

У такому разі всі елементи виробничого потенціалу слугують одній загальній меті, що стоїть перед підприємством. Місце і функції кожного елемента визначаються вимогами, що висуваються до сукупності елементів у цілому, отже, характеризують його впорядкованість. З іншого боку, виконання сукупністю елементів загально-

го для виробничого потенціалу завдання означає, що вони взаємопов'язані та взаємодіють між собою. Отже, виробничий потенціал відповідає вимогам, що висуваються до систем.

Беззаперечним є також те, що активний вплив менеджменту підприємства може бути спрямованим в основному на внутрішні чинники виробництва. На підтвердження цього положення можна навести слова з Нобелівської лекції "Інституційна структура виробництва" лауреата Нобелівської премії з економіки 1991 р. Рональда Г. Коуза, що в сучасній економіці більша частина ресурсів задіяна всередині фірм і способи їх використання залежать від адміністративних рішень, а не безпосередньо від ринкових відносин. Відповідно й ефективність економічної системи значною мірою визначається тим, як організації здійснюють управління. Отже, витоки підвищення ефективності потрібно шукати не тільки у вигідних каналах збуту одержаної продукції і в паритетних відносинах цін на сільськогосподарські та промислові товари, а й у внутрішньогосподарському механізмі функціонування суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління ефективністю використання виробничого потенціалу може здійснюватися як у процесі його формування, так і при його використанні.

Перший напрям пов'язаний із тим, що нарощення виробничого потенціалу може сприяти підвищенню ефективності, причому зростання потенціалу не обов'язково може бути екстенсивним. Другий напрям — це підвищення ефективності використання сформованого виробничого потенціалу, що забезпечить ефективнішу роботу підприємства в цілому.

Проаналізувавши особливості управління ефективністю використання виробничого потенціалу підприємств, нами визначено характерні особливості його елементів. Ці особливості необхідно враховувати при формуванні виробничого потенціалу та його подальшого ефективного використання. Ефективне використання виробничого потенціалу означає можливість для підприємства одночасно і раціонально задіяти всі ресурси для досягнення високих кінцевих результатів і задоволення потреб замовника в якісній продукції.

Література:

1. Богацька Н. Ресурсний потенціал підприємства: сутність та стратегія використання / Н. Богацька, О. Ковальчук [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/10_98032.doc.htm
2. Сіваєв Б. Економічна сутність ресурсного потенціалу підприємства / Б. Сіваєв [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://intkonf.org/sivaev-bo-ekonomichna-sutist-resursnogo-potentsialu-pidpriemstva>
3. Природно-ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств: обліково-аналітична оцінка, стратегія розвитку: монографія / [Л.Р. Воляк]; за заг. ред. В.К. Савчука. — К.: видавництво "Компринт". — 2016. — 281 с.
4. Бугай В.З. Теоретичні основи формування потенціалу підприємства / В.З. Бугай, А.В. Горбунова,

Ю.В. Ключєва // Вісник запорізького національного університету. — 2011. — № 1 (9). — С. 27—31.

5. Рзаєв Г.І. Економічний потенціал підприємства та теоретичне обґрунтування напрямів його оцінки [Текст] / Г.І. Рзаєв // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2014. — № 3. — С. 145—149.

6. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування і оцінка: навчальний посібник / Н.С. Краснокутська. — Київ: ЦНЛ, 2005. — 352 с. 2. Управління потенціалом підприємства: [навчальний посібник] / Должанський І.З. [та ін.]. — К.: ЦНЛ, 2006. — 362 с.

7. Маршалок М.С. Потенціал аграрного підприємства: наукові підходи до трактування [Електронний ресурс] / М.С. Маршалок. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2010_154_1/10mms.pdf

8. Кириченко Т.В. Аналіз підходів до оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства / Т.В. Кириченко // Ринково-орієнтоване управління інноваційним розвитком: монографія / За ред. д.е.н., професора С.М. Ілляшенка. — Харків: Діса плюс, 2015. — С. 200—205.

References:

1. Bohats'ka, N. (2012), "Resource potential of an enterprise: the essence and strategy of use", available at: http://rusnauka.com/4_SND_2012/Economics/10_98032.doc.htm (Accessed 30 Oct 2018).
2. Sivaiev, B. (2010), "The economic essence of the resource potential of the enterprise", available at: <http://intkonf.org/sivaev-bo-ekonomichna-sutist-resursnogo-potentsialu-pidpriemstva> (Accessed 30 Oct 2018).
3. Voliak, L.R. (2016), Pryrodno-resursnyj potentsial sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv: oblikovo-analitychna otsinka, stratehiia rozvytku [Natural-resource potential of agricultural enterprises: accounting and analytical assessment, development strategy], vydavnytstvo "Kompriint", Kyiv, Ukraine.
4. Buhaj, V.Z. (2011), "Theoretical basis of formation of enterprise potential", Visnyk zaporiz'koho natsional'noho universytetu, vol. 1 (9), p. 27—31.
5. Rzaiev, H.I. (2014), "The economic potential of the enterprise and the theoretical substantiation of the directions of its estimation", Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 3, pp. 145—149.
6. Krasnokuts'ka, N.S. (2005), Potentsial pidpriemstva: formuvannia i otsinka [Potential of the enterprise: formation and estimation], TsNL, Kyiv, Ukraine.
7. Marshalok, M.S. (2010), "Potential of agrarian enterprise: scientific approaches to interpretation", Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2010_154_1/10mms.pdf (Accessed 30 Oct 2018).
8. Kyrychenko, T.V. (2015), "Analysis of approaches to the estimation of efficiency of use of resource potential of the enterprise", Rynkovo-orientovane upravlinnia innovatsijnym rozvytkom [Market-oriented management of innovation development], Disa plus, Kharkiv, Ukraine, pp. 200—205.

Стаття надійшла до редакції 14.11.2018 р.